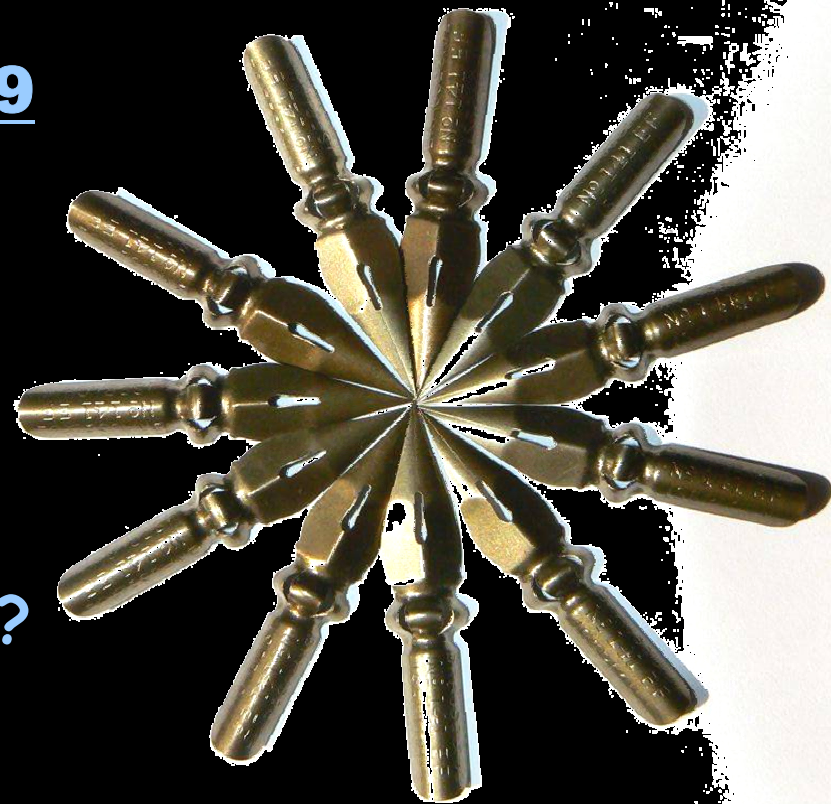

leváci a leváctví – část č. 19

levák

aneb doleva, či doprava?

řidičem

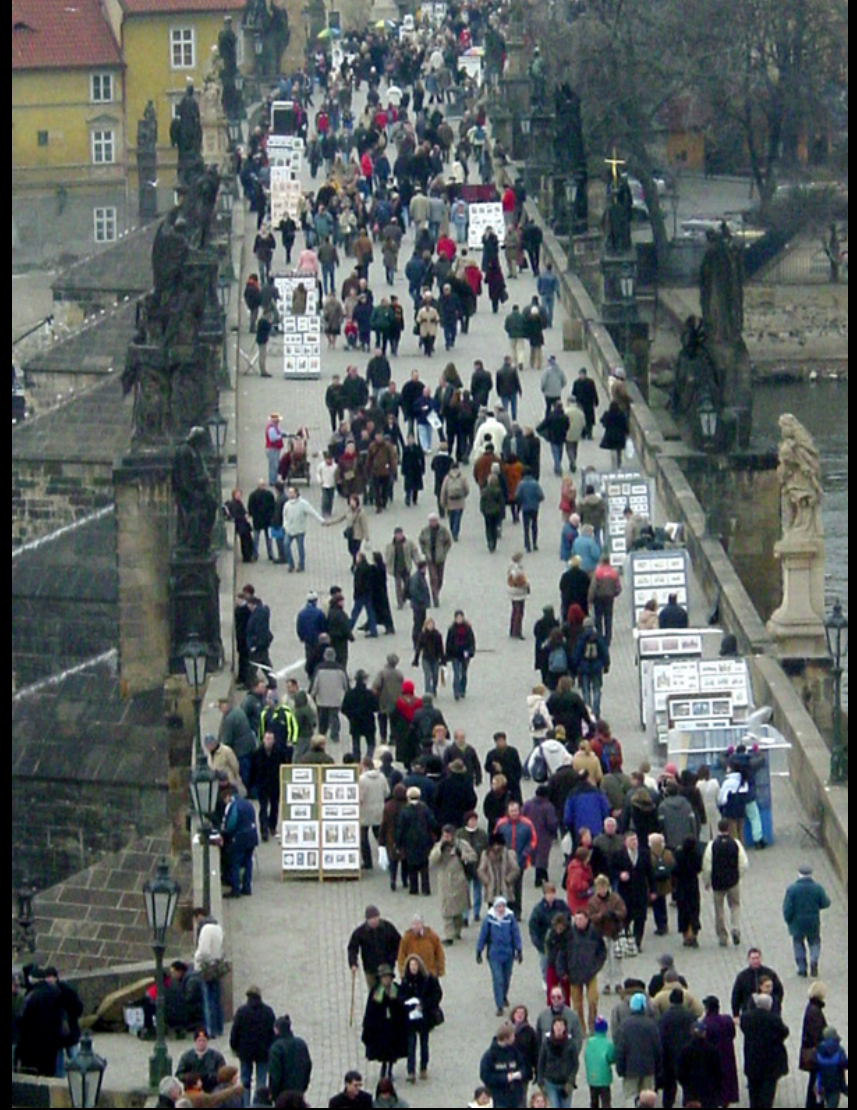

ivo vodička 2012

- ▶ **Proč se jezdí na silnicích vlevo, nebo vpravo?**
- ▶ **Proč a od kdy se u nás jezdí vpravo?**
- ▶ **Dá se změnit stranovost dopravy?**
- ▶ **Jsou leváci lepší, nebo horší řidiči než praváci?**

Chůze

- ▶ v nejstarších dobách lidé chodili nebo jezdili po pěšinách a cestách po té straně, která byla schůdnější
- ▶ při míjení však volili stranu levou - na cestách nebylo bezpečno a všichni poutníci byli ozbrojeni alespoň jednoduchou zbraní, jako je poutnická hůl
- ▶ bylo tedy výhodné mít protijdoucího po ruce pravé, která mohla být nabídnuta stejně k pozdravu, nebo byla naopak připravena k obraně i k útoku
- ▶ ▶ ▶ lidé jsou většinou praváci - meč, dýku nebo jinou zbraň mají po levém boku, aby bylo možno ji rychle tasit pravou rukou a zároveň vést první úder nebo se bránit útoku.
- ▶ **praváci** se při únikové taktice intuitivně odrážejí pravou nohou, mohou tak uskočit mimo cestu, dál od protivníka.

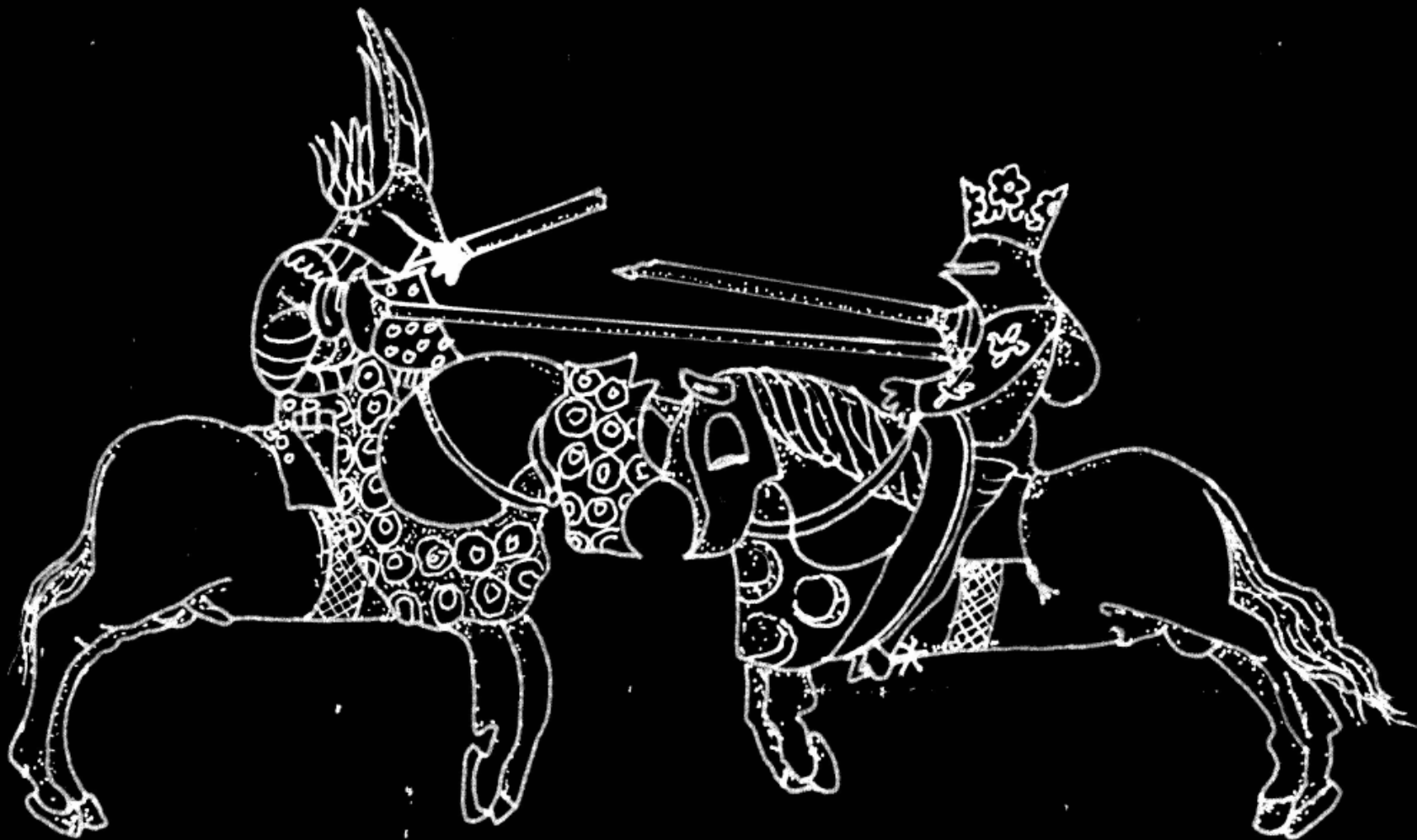
Šerpa nese náklad prken nejschůdnějšími místy, ale lidé jsou zvyklí chodit v stranovém souladu se silničním provozem

Jízda koňmo

- ▶ praváci na koně se nasedají z levé strany - levou nohu vloží do třmenu a švihem přes hřbet koně přehodí nohu pravou
- ▶ zbraň na levém boku jim tak nepřekáží v pohybu při nasedání
- ▶ štolba vyvádí koně pravou rukou za uzdu a přitahováním přistaví koně též ve směru jízdy po levé straně cesty
- ▶ při šlechtických turnajích držel rytíř štít v levé ruce, ten podpíral dřevec, který v pravé ruce nutil jezdce se potočit v úhlu 30 stupňů doleva - proto musel jet v pravé části kolbiště
- ▶ v ostrých bojových střetech však rytíř držel v pravé ruce meč, musel na protivníka útočit z levé strany
- ▶ ▶ ▶ středověké zvyklosti **nejsou základem pro stanovení pravostranného nebo levostranného provozu!**

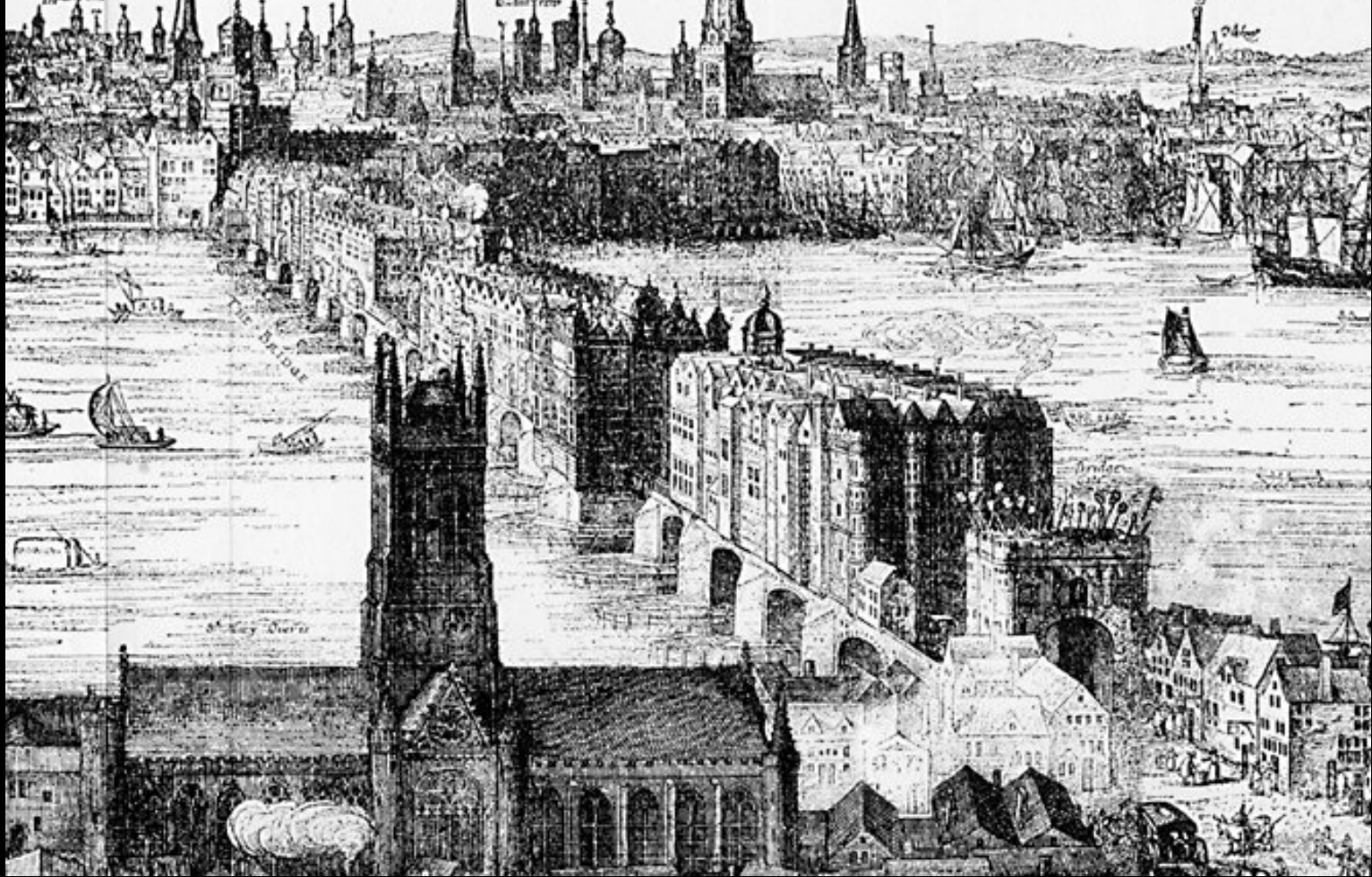
V bojovém střetu se míjejí jezdci po pravé straně, jak je vidět na starém římském denáru, na jehož rubu je celá situace reliéfně zobrazena.

Souboj na dřevce z iluminace francouzské kroniky *Grandes Chroniques de Saint Denis* z doby Karla V., z které není patrné, jak se rytíři míjejí, neboť pravidla soubojů respektovaná u panovnických dvorů byla různá. (12)

Prvním nařízením v Evropě o tom, po které straně se chodí a jezdí, pochází z roku 1300. Poutníkům přicházejícím do Říma nařídil papež Bonifác VIII., aby se na Andělském mostě přes Tiber do baziliky sv. Petra drželi vpravo (symbolickou stranou k cestě za Bohem) a na zpáteční cestě vlevo.

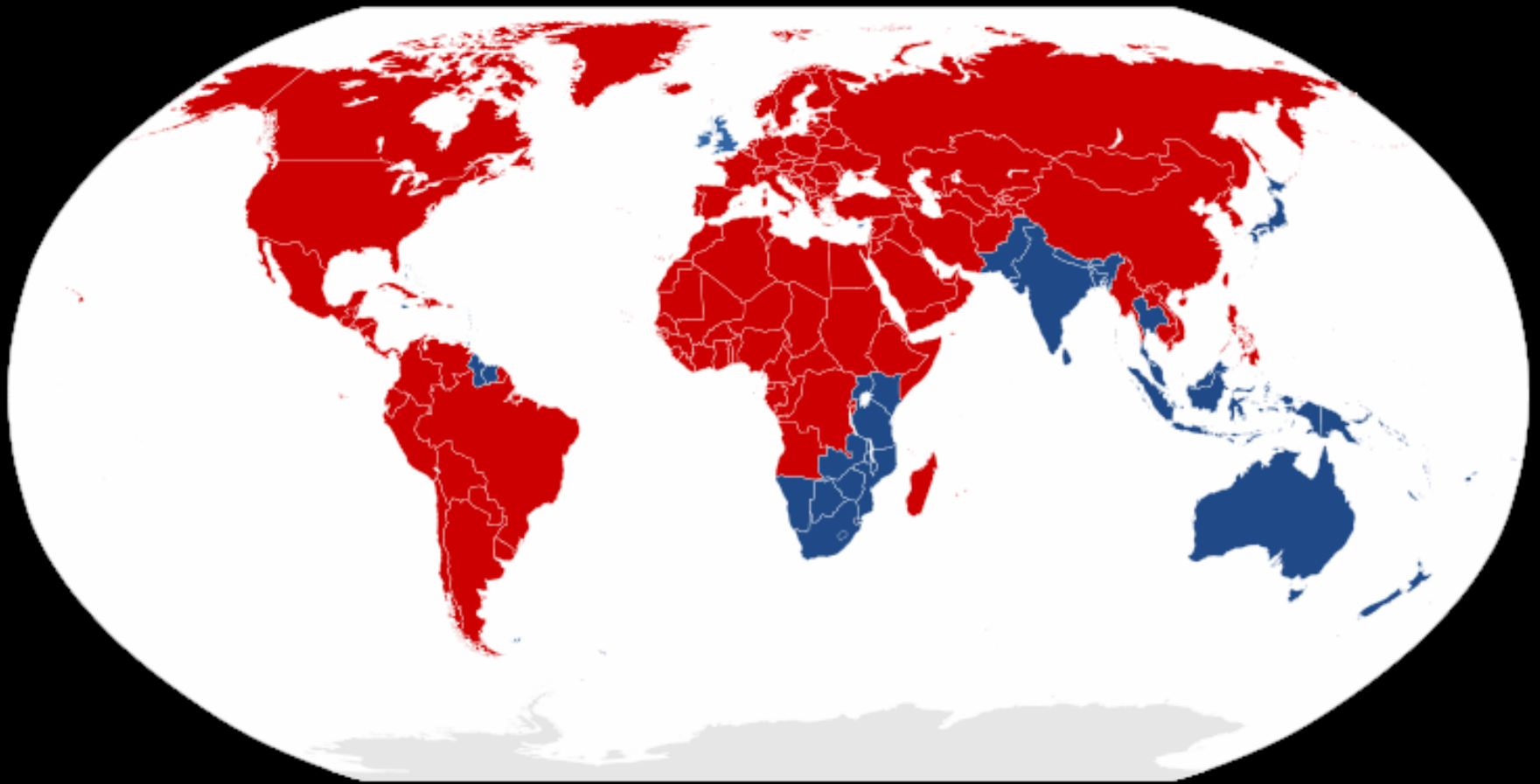

V roce 1722 bylo starostou Londýna nařízeno, že se na beznadějně přeplněném London Bridge "do City musí jet po západní straně mostu". Levostranný provoz po celé Anglii byl pak úředně stanoven v Highway Act z roku 1835, a tak to zůstalo dodnes nejen v Anglii, ale i ve většině bývalých anglických kolonií.

► o levostranném nebo pravostranném provozu v jednotlivých zemích rozhodlo to, v jaké pobozy byly nejčastěji rozšířeny v době nastupující průmyslové společnosti. V té době se totiž začalo převážet velké množství nákladů (руды, uhlí, stavební materiály)

► ve Francii a v USA se na začátku 19. století používaly těžké pobozy bez kozlíku, které vozka řídil opratěmi ze země. To si vynutilo chůzi po levé straně vozu, aby mohl koně sledovat pohledem napravo a opratě držet pravou rukou a zároveň nemusel jít krajnicí – tak se ustálil pravostranný provoz rozšiřovaný i napoleonskými vojsky

► naproti tomu v Anglii byly používány lehčí vozy s kozlíkem, protože těžkou nákladní dopravu převzala právě se rodící železnice a lodní doprava, tak zůstalo nařízení o levostranném provozu na komunikacích nezměněno

Mapa rozdělení pravostranného a levostranného provozu:

vpravo - vlevo

v EU - všechna území Velké Británie, Irsko, Kypr a Malta

Dopravní značka informující turisty o levostranném provozu v Austrálii

VYHLÁŠKA

o zavedení jízdy vpravo, vydaná na podkladě předpisů
čl. 2 a 3 odst. 1 zák. ze dne 14. července 1927, čís.
125 Sb. z. a n. o organizaci politické správy.

Počínaje

**dnem 26. března 1939
od 3. hod. ranní**

zavádí se na veřejných komunikacích v obvodu Velké
Prahy

jízda vpravo.

Důsledkem toho pozbývají platnosti, pokud se týče
mění se tato ustanovení uličního a jízdního řádu pro
hlav. město Prahu ze dne 2. srpna 1931 čís. 9001 pres.:
§ 7, odst. 1 a 4 o jždě vlevo, § 8, odst. 1 až 3, § 9,
odst. 3, § 10, odst. 4, § 11, odst. 1 až 3 o předjíždění,
§ 12, odst. 1 o zahýbání a § 55, odst. 2, 4, 6 o chůzi.
Tato ustanovení se přizpůsobují zásadě jízdy a chůze
vpravo a proto se nařizuje zejména:

1. Při dopravě jest používatí **pravé strany jízdní**
dráhy ve směru jízdy a **vpravo** se vyhýbatí.

2. Předjíždění jest dovoleno jen **vlevo**.

3. Zahýbání do prava provádí se malým, zahýbání
do leva velkým obloukem. Tak zv. „řezání“ křižovatek
bude přísně stíháno.

4. Vozidla všech druhů, která používají mostů Pa-
lackého, Karlova a Štefánikova, musí jeti v jedné řadě
a to v pravé části jízdní dráhy.

5. Na křižovatkách a uličních vyústěních mají před-
nost vozidla přijíždějící hlavní ulicí, na křižovatkách
ulic stejného druhu mají přednost motorovaná vozidla
(elektrická dráha a motorová vozidla) před jinými vo-
zidly, při vozidlech stejného druhu mají přednost vozidla,
přijíždějící s pravé strany (zásada pravé ruky).

Za hlavní ulice se prohlašují: výpavní silnice a ulice,
jimiž projíždějí elektrická dráha, autobusy a trolejbusy,
dále všechny ulice, které postupně budou označeny jako
hlavní zvláštními značkami.

6. Chodci se musí pohybovatí v pravé části
chodníku ve směru chůze a vpravo se vyhýbatí.

Na mostech Palackého, Karlově, Štefánikově a na
lávce železničního viaduktu, spojujícího Rašínovo nábřeží
s hořejším nábřežím na Smíchově, nutno choditi výhrad-
ně po levém chodníku.

7. Do jízdní dráhy smí chodec vstoupiti jen při
přecházení. Při tom jest dbáti co největší opatrnosti
a přecházeti co nejrychleji. V místech, kde jsou vyzna-
čeny uliční přechody, nutno přecházeti jen po těchto
přechodech, a to v pravé jejich části. Znamení dopravní
stráže a světelných návěstí musí býti vždy dbáno.

8. Rychlost jízdy motorových vozidel musí býti
zejména v prvních dnech přeměny směru jízdy **co nej-
více zmírněna**. To platí především o jždě na kři-
žovatkách, při zahýbání, u škol a pod.

Neuposlechnutí a nedbání těchto předpisů bude
trestáno tresty na penězích od 10 do 5.000 K nebo na
svobodě od 12 hodin do 14 dnů.

Policejní ředitelství v Praze očekává, že řidiči vo-
zidel i chodci splní svědomitě a ukázněně všechna zde
obsažená ustanovení a přispějí zvýšenou opatrností nejen
k zamezení dopravních nehod, nýbrž i ke své vlastní
bezpečnosti. Současně pak očekává policejní ředitelství,
že všech pokynů bezpečnostních orgánů bude bezpod-
mínečně uposlechnuto.

Policejní ředitelství v Praze

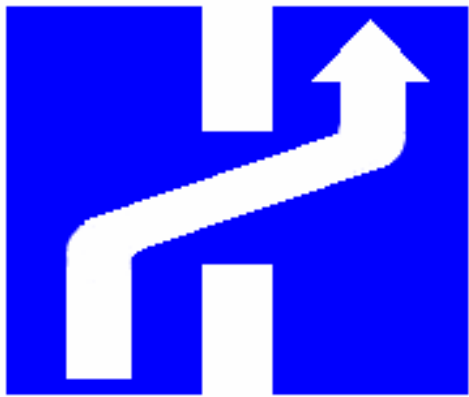
dne 24. března 1939.

Policejní president:
CHARVÁT v. r.

ČSR se zavázala, že se sjednotí
s kontinentálním pravostranným
provozem, dlouho však váhala a
nakonec se pod mezinárodním
tlakem odhodlala zavést pravo-
stranný provoz od 1. 5. 1939.

15. března 1939 však bylo zbytkové
území tzv. druhé republiky
obsazeno německými vojsky,
která si vynutila změnu hned -
už 17. 3. a v Praze od 26. 3.
1939.

3.9 1967

V současných podmínkách je změna stranovosti provozu velmi obtížná, a hlavně nákladná. Posledním státem v Evropě, který provedl změnu, bylo Švédsko od 3. 9. 1967 v den Dagen H.

Logo změny přechodu na pravostranný provoz ve Švédsku

7. září 2009 na tichomořském ostrově Samoa vláda změnila dopravní pravidla na jízdu vlevo, aby se vymanila z vlivu amerického automobilového průmyslu. Změna má obyvatelům umožnit dovážet levnější a úspornější vozy z Austrálie, Nového Zélandu a Japonska.

Při 18 000 automobilech v provozu a několika stovkách kilometrů hlavních komunikací na uzavřeném souostroví je to i tak nákladná změna.

Levák řidičem?

- ▶ policejní statistiky o počtu dopravních nehod se z hlediska viníků leváků nebo praváků nezjišťují, a tedy nevedou!
 - ▶ je to proto, že údaje o leváctví podléhají zákonu o ochraně osobních dat
 - ▶ policie sama není schopna zjišťovat lateralitu řidičů
 - ▶ stejně tak nevyhodnocují míru rizikovosti ani pojišťovny
- ▶ ▶ ▶ Naproti tomu největší britská autoškola AAA Driving School, která licencuje přes dva tisíce autoškol, vydala k mezinárodnímu dni leváků v roce 2008 prohlášení, ve kterém tvrdí, že leváci se učí dovednosti spojené s řízením mnohem rychleji, a že 57 procent leváků projde řidičskými zkouškami napoprvé, zatímco pravákům se to podaří jen ze 47 procent.
- ▶ ...takováto vyhlášení však musíme brát s rezervou, protože nejsou opřena o věrohodně uskutečněné průzkumy!

Možné výhody leváků při řízení:

- ▶ leváci mohou využívat lepší dispozice k vnímání času a prostoru při sledování provozu a vyhodnocování dopravní situace
- ▶ leváci jsou přizpůsobiví a schopni rychleji přenášet odpoživané činnosti do vlastní praxe
- ▶ jednou z možných výhod leváků v našem pravostranném provozu může být i to, že levákovo dominantní oko je blíže středu silnice a při míjení se s protijedoucími vozidly, při předjíždění a pohledu do levého zpětného zrcátka mají leváci větší jistotu
- ▶ ▶ ▶ ...přesto však levák nemůže na své leváctví spoléhat

Levostranné řízení v pravostranném silničním provozu
- levák může držet volant levou rukou

Jsou tedy leváci v provozu na komunikacích ve výhodě, nebo nevýhodě?

Při zkoumání života leváků si musíme dávat pozor, abychom automaticky nepředpokládali, že leváci jsou ve srovnání s praváky vždy v nevýhodě.

Některé dosud dodržované zvyklosti se vlivem okolností, které vyvolává vývoj společnosti, totiž mohou postupně měnit smysl, aniž si toho jsou lidé vědomi, protože se tak děje velmi zvolna, někdy až v rádech generací.

Takto se v dějinách lidstva vytvářely zvyklosti spojené s provozem na cestách a na silnicích. Podobně jako u jiných témat, která se bezprostředně dotýkají všech lidí, rozproudí se vždy bouřlivé rozhovory o tom, proč a jak se kdy po silnicích chodilo a jezdilo, jestli je to lepší pro jedny či druhé, ať už se jezdí v levostranném či pravostranném provozu.

Být dobrým řidičem **nezávisí na tom, jestli je člověk levák, nebo pravák**, ale na souboru povahových vlastností, nabytých znalostí a zkušeností, počtu naježděných kilometrů a někdy bohužel jen na pouhé náhodě.

Není možno říci, že by Angličané uměli řídit hůře než Češi nebo naopak, přitom pravák Angličan a pravák Čech vykonávají tutéž práci jinýma rukama.

Použitá literatura a informační zdroje:

Snímky číslo:

- 4a. http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/ca/Sherpa_carrying_woods.JPG
- 4b. <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/db/CharlesBridge-Prague.jpg>
6. vlastní kresba
7. vlastní kresba
8. http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/ca/Castel_D%27Angelo_from_across_the_Tiber.jpg
9. http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/b7/London_Bridge_%281616%29_by_Claes_Van_Visscher.jpg
11. http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Countries_driving_on_the_left_or_right.svg
12. http://en.wikipedia.org/wiki/File:Drive_on_left_in_australia.jpg
13. http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Zaveden%C3%AD_j%C3%ADzdy_vpravo.jpg
http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Bundesarchiv_Bild_146-2005-0176,_Anschluss_sudetendeutscher_Gebiete.jpg
14. http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Dagen_h.png
[http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Samoa_on_the_globe_\(Polynesia_centered\).svg](http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Samoa_on_the_globe_(Polynesia_centered).svg)
15. <http://www.thesun.co.uk/sol/homepage/news/1550745/Lefties-are-pass-masters>, 13. 8. 2008, staženo 11. 1. 2011
17. http://en.wikipedia.org/wiki/File:1974_Citroen_D-Special_dashboard.jpg

Vodička, Ivo: Nechte leváky drápat, Portál, Praha, 2008

Objasňuje podstatu grafomotoriky levorukého psaní, popisuje základní přístupy leváků k psaní a nově zdůvodňuje nejvýhodnější způsob psaní pro leváky a používání pomůcek pro leváky doma, v mateřské a základní škole.

Učitelům, rodičům a samotným levákům poskytuje praktické rady o psacích a kreslicích prostředcích pro leváky a o jejich použití doma a v mateřské a základní škole. Na základě rozboru písma ve vztahu tahu a tlaku při psaní vysvětluje, proč většina leváků píše jinak, než je doporučeno školní metodikou. Obsahuje vyobrazení způsobů psaní leváků, ukázky rukopisů a fotografie.

Střední pedagogická škola J.H. Pestalozziho, Komenského 3, Litoměřice

ivo.vodicka@seznam.cz